

Het zou ons verblijden, indien dit voor onze zieken en thuiszittenden de uitkomst bleek om met de gemeente, die te hunner plaats is, het Woord Gods te hooren.

— Algemeen Christelijk.

Men kan niet voorzichtig genoeg zijn met het algemeen-christelijke.

Het lijkt zoo mooi, wanneer al wat zich christen of althans positief-christen of nog nader positief-protestantisch-christen noemt, gezamenlijk optrekt.

De eenheid, welke daarbij vertoond wordt, heeft iets aantrekkelijks.

Zij schijnt zoover te verkiezen boven de verdeeldheid, die nu openbaar wordt.

Zij schijnt.

Want in werkelijkheid blijft de verdeeldheid.

Alleen wordt ze gemaskerd.

Neem de Gereformeerden en de Ethischen.

Ontlang bespraken we nog, hoezeer beider wereld- en levensbeschouwing uiteenloopt.

Wanneer zij nu een gezamenlijke actie gaan voeren en dat niet op een bepaald oogenblik, maar bij voort- duur, wanneer zij samen propaganda gaan maken voor een „christelijke” beschouwing, moet dat onvoorwaardelijk voor beide op een verzwakking van eigen wereld- en levensbeschouwing uitloopen.

Antwoordt men: dat hindert niet, dan is men geen overtuigd aanhanger van eigen beschouwing, dan heeft men geen eigen beschouwing meer.

Daaraan moesten we onwillekeurig denken, toen we inzag namen van het eerste nummer „Onze Tijd”, Algemeen Christelijk Weekblad voor Nederland en Koloniën.

Ter voorkoming van misverstand merken we op, dat de ondertitel nog niet het algemeen-christelijke behoeft uit te drukken.

Die kan ook anders worden verklaard.

Maar uit den prospectus op den omslag en ook uit den inhoud blijkt de toelag van het algemeen-christelijke duidelijk. Men komt er rond voor uit.

Behalve artikelen van anonymi (ongenoemden), komen er ook stukken in voor van auteurs, die een goeden Gereformeerden naam hebben, maar tevens een meditatie van een man als Dr. Stegenga.

Aan respect voor de personen der Ethischen ontbreekt het ons waarlijk niet.

Niet gaarne zouden wij b.v. Dr. Stegenga persoonlijk onaangenaam zijn. Wij hebben niet de eer hem persoonlijk te kennen.

Maar zijn richting achten wij voor onze jonge menschen vooral gevaarlijk.

Mogen we nu door het in de huiskamer brengen van zulk een weekblad onze jongelui aan zulk een voorlichting toevertrouwen?

Het wordt waarlijk tijd, dat we op onze huiselijke lektuur wat kieskeuriger zijn!

Er wordt geklaagd over gemis aan kerkelijk besef bij jongeren.

Klagen is goedkoop.

Maar wat hebt gij gedaan en wat doet gij nog om zulke klachten te voorkomen?

Ja maar, zoo zegt de Prospectus, ons blad wil in christelijke gezinnen de plaats innemen van „Haagsche Post” en „Groene Amsterdammer”.

Afgedacht van het feit, dat het eerste nummer niet veel moed geeft dat het in afzienbaren tijd tegen deze bladen zal kunnen concurreren, achten wij zulke concurrentie ook niet noodzakelijk.

En was zij noodzakelijk, dan zijn wij als Gereformeerden sterk genoeg om die zelf ter hand te nemen.

Maar wij behoeven de overzijde toch niet in alles

na te doen en daarvoor ongeveer gelijken vorm te kiezen?

Wij betwisten vanzelf den Ethischen het recht niet hun gevoelens te propageeren. Dat zou ongerijmd zijn. Maar laten zij het doen in hun eigen bladen, gelijk b.v. in het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur” geschiedt.

En de Gereformeerde evenzoo. Men richt zooveel bladen op, als men wil. Mits ze onze Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing zuiver doen uitkomen.

Dat is en voor de Ethischen en voor de Gereformeerden het best.

Waar zij stellig gemeenschappelijke vijanden hebben, kunnen die overwonnen worden naar den bekenden regel: getrennt marchieren, vereint schlagen (zelfstandig optrekken, samen overwinnen).

Hoe meer de algemeen-christelijke actie zich uitbreidt, des te meer geven wij van onze zelfstandigheid prijs.

Vooral vergete men niet de waarschuwing van Dr. Knijper, dat een eenheid van Ethisch en Gereformeerd een vermenging is van IJzer en Leem.

Aan goede bedoelingen twijfelen we in het onderhavige geval niet.

Maar goede bedoelingen hebben soms kwade gevolgen. Juist ziende op den nood der tijden moet het algemeen-christelijke zooveel mogelijk worden ingeperkt.

Hoe meer en hoe beter we onze eigen wereld- en levensbeschouwing kunnen uitleven, des te sterker zal onze positie zijn en des te krachtiger ons verweer tegen het ongelooft.

Daar liggen in die wereld- en levensbeschouwing nog ongekende schatten, nog sluimerende krachten.

Die op te graven, te wekken en aan te wenden ter eere van God zij onze voornaamste taak.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Hebr. 6:4-6.

Van onzen lezer E. K. te W. ontving ik het volgende schrijven, dat ik, wijl het memorereen van den inhoud allicht evenveel ruimte zou vragen, maar in zijn geheel plaats:

Weleerwaarde Heer!

Aangemoedigd door uw ruime opvatting en welwillendheid in uw rubriek „Geestelijke Adviezen” in „De Reformatie” neem ik de vrijheid u ook iets te vragen. En wel aangaande het Schriftwoord hetwelk men leest in Hebr. 6 vers 4-6. Telkens als men over deze teksten hoort prediken of ze hoort gebruiken, om het een of ander nader te verklaren of te bevestigen, hoort men hier van een onvergefelijke zonde gewag maken.

Men beschouwt dan de gaven welke genoemd worden: verlicht geweest zijn en hemelsche gave gemaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gemaakt hebben het goede woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw als verliesbaar goed.

Deze gaven gingen niet gepaard, zegt men dan, met de zaligmakende genade, ze worden beschouwd als tebeurtegevallen aan hoogverlichte personen, welke ze verzoedigen en waardoor hun oordeel des te zwaarder werd, als die afvallig geworden zijnde, het niet mogelijk is wederom te vernieuwen tot bekeering, als welke zichzelf den Zoon Gods wederom kruisigden en openlijk te schande maakten. Toch blijft mij bij een geruimen tijd geleden gehoorde verklaring, volgens welke, zoo ze juist is, de Kerk des Heeren door bovengenoemde verklaring een rijk troostwoord onthouden wordt.

Aan dit hoogst ernstige vermanende woord gaat vooraf, vooral in hoofdstuk 4 en 5, een korte maar

eer en mij bij voorkeur in zijn onderwijs oefen en de anderen daartoe aanspoor en zoo nu als altijd de macht en manmoedigheid van Eros loof voor-zoo-ver ik bij machte ben?

Met volkomen eerbijheid wordt hier erkend, dat de verheerlijking van Eros aan Sokrates ontleend is. Naar Sokrates, deels ook naar Plato moeten dus onze gedachten even terug.

Sokrates (470-399 vóór Chr.) heeft het woord „eros” nog min of meer bewust vastgehouden in zijn oorspronkelijke betekenis. „Eros” toch beteekent „liefde”: in de griekische fabelleer is Eros de god der liefde, die Psyche, de menschelijke ziel, door loutering heen, voert tot gelukzaligheid in de aanraking zijner liefde.

Aan deze idee van liefde nu, gelijk die in den naam „Eros” verscholen ligt, herinnert Sokrates nog in de verte. Voor hem is Eros de liefde, die de menschen van hoogere streving in onderlinge toenadering en geestelijk verkeer veredelt en opheft, vriendschap en gevoel van wederzijdsche toewijding tusschen leermeester en leerling is bij hem dan ook de „erotiek”, die beider geest zuivert en verheerlijkt.

Verder nog wordt het begrip „Eros” door Plato uitgewerkt en onbegonnen. Volgens Plato (427-347 vóór Chr.) heeft de ziel een voorbestaan, waarin ze de objectief bestaande ideeën schouwt, zij ziet die ideeën in haar voorwereldlijk bestaan en dat wel in een niet-lichamelijk wezen. Komt nu die ziel later in het lichaam en doorleeft zij het leven van de aarde, het leven van dezen tijd, dan treedt ze in aanraking met de werkelijkheid. In die werkelijkheid herkent ze de ideeën, die ze eerst in haar voorbestaan had gezien, en die ze thans belichaamd vindt in de werkelijke dingen. Zoo roept de werkelijkheid, die de ziel ontmoet, de herinnering wakker aan die verloren ideeën, die vroeger aanschouwde beelden en voorstellingen. En uit die herinnering, uit de worsteling om de idee in de werkelijkheid terug te vinden, ontstaat nu de

rijke verklaring van het lijden onzes Heeren, met een verwijl aan de Joden, dat zij, die naar den tijd eigenlijk allen leermeesters moesten zijn, nog altoos beginnelingen bleven.

Maar nu volgt: Nalatende het beginsel der leer van Christus laat ons tot de volmaaktheid voortvaren; en dan volgen eenige leerstellingen, in welke ze, indien God het toelaat, ook zullen voortvaren. Want het is onmogelijk degenen, die eens verlicht zijn geweest en de hemelsche gaven gemaakt hebben en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gemaakt hebben de goede woorden Gods en de krachten der toekomstige eeuw, dat die afvallig zouden worden. Dit te leeren zou niets minder zijn dan den Zoon Gods wederom kruisigen en openlijk te schande maken. Dit te veronderstellen, zou aan het werk van Christus tekort doen. Want evenals de aarde goede vruchten voortbrengt, zie vers 7, zoo ook deze bevoorrecht door den Heiligen Geest. Die echter doornen en distelen voortbrengen zijn verwerpelijk.

Geachte leeraar, het zou mij eens aangenaam zijn van u uw meening daaromtrent te hooren.

De prediker gewaagde ook van een afwijking der kanteekeningen in de verklaring, maar van den anderen kant kon hij ook niet al de gave in vers 4 en 5 genoemd als verliesbaar goed aanmerken.

Nu ik het onlangs weder hoorde verklaren zooals de kanteekeningen het doen, en ik den prediker, die een andere verklaring gaf werkelijk niet meer ken, wend ik mij tot u.

Met de meeste hoogachting verblijf ik enz.

De aanhef van dit schrijven is een, misschien niet onulidige, waarschuwing voor me, met „ruime opvatting” voor m'n taak en met „welwillendheid” voorzichtig te zijn. Daarom sta hier de nadrukkelijke verzekering, dat het opnemen van dezen brief volstrekt geen belofte inhoudt, dat ik voortaan elk ontvangen schrijven zal gaan publiceren.

Een breedvoerige verklaring van de schriftuurplaats, waarover het gaat, en die van den tijd van Novatius al heel wat penen in beweging bracht, zou hier te veel ruimte vragen. E. K. vraagt die ook niet. Wat hij vraagt is alleen, of we bij de opsomming, waarmee de Hebr. brief de hier bedoelde personen tekent, al of niet te denken hebben aan, zooals hij het juist uitdrukt „verliesbare gaven”. Een vraag, die hij zelf blijkbaar geneigd is, ontkennend te beantwoorden. En voor dit ontkennend antwoord meent hij dan eenigen steun te vinden in de opvatting die hij eens een prediker hoorde voordragen. Laat me daarom beginnen, met hem de verzekering te geven, dat geen enkel ernstig uitlegger, voorzover me bekend is, die laatste opvatting deelt. Wat ook wel te begrijpen is. Want ze raakt kant noch wal. Ze berust op een volmaakte willekeurige en hoogst-gewelddadige verdraining van den tekst. Het is al duidelijk niet te begrijpen, hoe iemand in vs 2 lezen kan van dingen, die boven het, in vs 1 genoemde „beginsel der leer” uitgaan, en waartoe de lezers van den Brief, naar de meening van den schrijver, als oprechte geloovigen, wel vanzelf zullen voortvaren. Als E. K. de verzen nog eens rustig overleest, zal hij zelf gevoelen, hoe ongerijmd dat is. De zin van vs 1 loopt in vs 2 volkomen regelmatig door. De schrijver zet in vs 2 de in vs 1 begonnen opsomming voort. En al wat hij in het tweede vers noemt behoort dus, evenals wat hij in vs 1 noemde, tot de beginselen der leer waarbij hij niet wil dat ze zullen blijven staan.

Het: „En dat zullen we ook doen”, wil dus zeggen: „Ook op die beginselen zullen we nog wel terugkomen; ook die zullen we niet uit het oog verliezen.”

Doch daarop laat hij volgen een veelbetekenend „indien God het toelaat”. Veelbetekenend — omdat het inleidt en motiveert de ernstige waarschuwing die hij nu laat volgen. Dat „indien” heeft nadruk. Het zegt den lezers, dat het ook anders zou kunnen zijn; dat God niet toeliet, hen nogmaals en telkens weer van die eerste beginselen te spreken. Hij zou het hun kunnen weigeren. Het zou ook nutteloos kunnen zijn. Wei-

filosofie; en de liefde tot die ideeën, dat is Plato's „eros”. Zij is de drijfkracht der filosofie; zij is de overbrugging van de ziel tot de machten die zij zoekt en onderzoeken vindt; en door deze erotische drift geraakt de ziel tot waarachtige kennis.

Deze Eros-gedachte nu is in den loop der eeuwen door de kunst op haar wijze nader uitgewerkt.

En dat onze meewer letterkunde er weer met naar voren treedt, is voornamelijk aan Jacques Perk te danken, of, te wijten, al naar men de dingen ziet.

Perk (gestorven in 1881, op 22-jarigen leeftijd) heeft den opbloei der nederlandse letteren na 1880 voorbereid; en daarom is zijn werk altijd van betekenis; heeft Kloos Perk niet geschilderd als den goddelijken faun, die voor het eerst het gemanierde gezelschap van heeren en dames, die zich aan den disch des roems te goed deden, met zijn frissche natuurlijkheden heeft opgeschrikt?

Jacques Perk heeft in Mathilde, den bekenden sonnettenbundel, getoond, het begrip van „Eros” op eigen wijze weer te willen benaderen. Eros wordt hem de macht, die de schoone ziel optrekt naar het goddelijke; Eros is de kracht van verlangen, dat uitgaat tot het waarachtig Schoone. De invloed, de nawerking van den middeleeuwschen lante valt hier duidelijk op. Dante, evenals Petrarca, heeft de Platonische Eros-gedachte verbonden aan zijn ideale vrouwengestalte: Beatrice, die toch is voor hem het symbool der zuivere, schoone liefde, haar lach voert hem op en voedt hem ook op tot de werkelijkheid en opent die voor het oog; Beatrice, nu gezien als beeld van zuivere liefde, brengt in tot het nieuwe leven; zij is de weg, waarlangs de opgaande gedachten God vinden kunnen. En bij Petrarca wordt de Laura-gestalte eveneens het ideaal, zoo ge wilt, het idool, van deze schoonheidsvereering. Als Petrarca voor het eerst Laura ontmoet. Goeden Vrijdag 1327, dan verduistert de zon, uit medelijden met haar schipper; dan bloeit de liefde op, en die liefde voert hem

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Eros of Christus. I.

„De liefde is de vervulling der wet”, zegt de Schrift. Maar de mensch van deze eeuw heeft de stelling omgekeerd.

„De wet is de vervulling der liefde,” zoo heeft hij gezegd.

En als hij het zoo zegt, dan is „wet” voor hem het Woord, het objectieve gezag, het groote gebod. En „liefde” noemt hij dan zijn Eros, de verbinding tusschen hemel en aarde, de uitgang der ziel tot alle levendigheid. Die liefde nu schuift zich als dragend fundament onder de wet; zij maakt dus de wet, waaraan zij het wezen geeft uit zichzelf. Zij is de wetgeefster bij uitnemendheid.

En waar de bijbel de wet schuift onder de liefde, als haar draagkracht en haar eenigen maatstaf, daar plaatst de moderne mensch de liefde onder den opbouw der hoogere religieuze moraal; de liefde heeft alleen gezag voor hem, want zij is souverain in zichzelf. Eros, liefde, wordt tot wet; en haar vervulling, haar volwording is de vreugde der wet; het uur, dat de liefde doet rijpen, is tegelijk het uur van de afkondiging der wet, het uur, waarin de gehoorde van de wet heeft plaats gehad.

Daarom heeft de liefde niet te vragen naar de wet, noch te rekenen met „gezag”, want alle gezag, dat niet uit de liefde opkomt, is maar een waan, is slechts roof, gepleegd aan de majesteit van de liefde als opperste rechtspraak.

Het was dan ook geen vergissing, doch het was volle ernst, toen de dichter P. C. Boutens zijn bundel „Sonnetten” inleidde met het woord van Sokrates uit „Platoons Drinkgelag”, dat van Eros spreekt, aldus:

„Waarom is het dan, dat ik beweer, dat een ieder man Eros behoort te eeren, en ik zelf hem

geert zou
zoo ze bleek
des Evangel
Want in da
dat onderw
en omgeve
ze dan zou
de opsommi
van het Ev
een tijd wel
geloovige, m
voegt”, d.w.

Deze waa
voor mensche
aangaande E
met de zalig
verdiend. Wa
selen blijft
varen” in
en heeft v
van zijn ge
hem-zelf de
zaligmakende
meer dan t
teekening d
van den Zaa
velen, die e
met hem wa
4:10) in m
openbaring
kan.

Er is derh
wat vs 4 en
maars en al
verliesbare
gepaard gaa
achtigheid d
oskig weers
tus Gods wel
geeft van es
V.

Wanneer
over zielku
allermint
de zielkund
wijsbegeerte
titel voor d
binnenkort
dekt echter
chologie, ze
het onze w
onder het

Er is in
dat zoozeer
de zielkund

Niet alle
met dit vak
en onderwij
algemeen w
wat voor
ling zich le
zielkundig

Nu zou
lange verha
woonlijk no
formuleering
zults voor
en nutteloos
Prettiger,

langs den st
het hoogste

Zoo is de
talmur der gr
Ronsard, Ken
Epipsychion

Aan Beatri
innert immer
dekt hij de

Eros, die he
dat in en doo

Deze leerga
zelf (tempel
liefde, de wa
is een vrou
begrippen, di
in dogmatische
sche, van her
het is de inv
van Mathilde
gouden glans
symbool van

Ja, Eros v
wist; want d
geloof is voo
thilde zelf we

Gij wijst
Mij in aa
Laar voel
Ik zie na

Gij, die
Zij Meed
U zij mij

Een ke
De school
die van buit

Volgens
van 3 Sept.